

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року, протокол № 2

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

В.о. професорки кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових
технологій, докторка економічних наук,
професорка
26 серпня 2024 року

_____ Лариса ФЕДОРИШИНА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій
27 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 7
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 12
4.1. Тематичний план	– 12
4.2. Аудиторні заняття	– 13
4.3. Самостійна робота студентів	– 13
5. Методи навчання та контролю	– 13
6. Схема нарахування балів	– 14
7. Рекомендована література	– 14
7.1. Основна література	– 14
7.2. Допоміжна література	– 15
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 16

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	— 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	— 073 Менеджмент
3. Назва спеціалізації	— -
4. Назва дисципліни	— Управління витратами підприємств
5. Тип дисципліни	— вибіркова
6. Код дисципліни	— ППВ.5.22
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	— перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	— бакалавр
9. Курс / рік навчання	— третій
10. Семестр	— п'ятий (денна) / шостий (заочна)
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	— 3,0 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	— 36
% від загального обсягу	— 40,00
лекційні заняття (годин)	— 18
% від обсягу аудиторних годин	— 20,00
семінарські заняття (годин)	— 18
% від обсягу аудиторних годин	— 20,00
самостійна робота (годин)	— 54
% від загального обсягу	— 60,00
тижневих годин:	
аудиторних занять	— 2
самостійної роботи	— 3
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	— 10
% від загального обсягу	— 11,11
лекційні заняття (годин)	— 6
% від обсягу аудиторних годин	— 6,67
семінарські заняття (годин)	— 4
% від обсягу аудиторних годин	— 4,44
самостійна робота (годин)	— 80
% від загального обсягу	— 88,89
тижневих годин:	
аудиторних занять	— 1,67
самостійної роботи	— 4,44
12. Форма семестрового контролю	— залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	— ЗПО 1. Економічна теорія

	ППО 5. Мікроекономіка
	П 2. Виробнича практика 1
2) супутні дисципліни	ППО 10. Облік і аудит
	– ППО 14. Операційний менеджмент
	ППО 16. Економічний аналіз
3) наступні дисципліни	– ППО 20. Економіка і фінанси підприємства
	ППО 26. Економічне обґрунтування управлінських рішень
	П 3. Виробнича практика 2
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності: ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). Спеціальні компетентності: СК 1. Здатність визначати та описувати властивості і характеристики бізнес-середовища та бізнес-структур. СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності бізнес-структур, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту в управлінні бізнес-структурами.
Програмні результати навчання	ПР 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень. ПР 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень. ПР 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації. ПР 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації. ПР 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним. ПР 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</i>	
<i>1. Знання</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату управління витратами;
1.2)	називати принципи управління витратами;
1.3)	характеризувати сучасні підходи до управління витратами;
1.4)	встановлювати зв'язок між окремими видами витрат
<i>2. Розуміння</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть управління витратами;
2.2)	класифікувати витрати;
2.3)	проводити калькулювання витрат;
2.4)	пояснювати підходи до управління витратами
<i>3. Застосування знань</i>	
3.1)	здійснювати розподіл умовно-постійних та умовно-змінних витрат;
3.2)	складати кошториси витрат в розрізі їх видів;
3.3)	визначати можливості використання різних підходів до управління витратами
<i>4. Аналіз</i>	
4.1)	аналізувати динаміку витрат в розрізі статей калькуляції;
4.2)	порівнювати структуру витрат на виробництво товарів/послуг;
4.3)	здійснювати аналіз тенденцій зміни рівня витрат на виробництво товарів/послуг
<i>5. Синтез</i>	
5.1)	складати кошториси витрат на виробництво продукції/послуг;
5.2)	узагальнювати сучасні підходи до управління витратами;
5.3)	розробляти систему управління витратами підприємства;
5.4)	інтегрувати сучасні підходи в практику управління витратами
<i>6. Оцінювання</i>	
6.1)	оцінювати ефективність управління витратами підприємства;
6.2)	визначати рівень беззбиткового виробництва;
6.3)	оцінювати дієвість системи контролю витрат на підприємстві
<i>7. Створення (творчість)</i>	
7.1)	розробляти плани управління витратами підприємства;
7.2)	розробляти заходи з контролю витрат на підприємстві;
7.3)	розробляти калькуляції товарів/послуг а підприємстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна суть, значення і завдання управління витратами

Суть та актуальність управління витратами. Управління витратами як навчальна дисципліна. Управління витратами як синтетична сфера знань. Процес управління витратами.

Предмет, метод і зміст дисципліни. Предмет управління витратами. Мета управління витратами. Загальнометодологічні методи дослідження об'єкта: спостереження, порівняння, аналіз, синтез. Специфічні методи управління витратами (групування і перегрупування витрат виробництва у відповідності з поставленою метою дослідження, різноманітні методи обліку затрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, зокрема нормативний метод управління витратами, математико-статистичні методи дослідження собівартості і рентабельності продукції). Метод аналізу витрат. Аналітичний метод.

Функції управління витратами. Суб'єкти управління витратами. Об'єкти управління витратами. Функції управління витратами. Прогнозування і планування затрат. Організація, координація і регулювання, активізація і стимулювання витрат. Облік та аналіз витрат. Контроль (моніторинг) в системі управління витратами.

Принципи і завдання управління витратами. Основні принципи управління витратами: системний підхід до управління витратами; єдність методів, що практикуються на різних рівнях управління витратами; управління витратами на усіх стадіях життєвого циклу виробу – від створення (виготовлення) до утилізації; органічне поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг); недопущення зайвих затрат; широке впровадження ефективних методів зниження затрат; удосконалення інформаційного забезпечення щодо рівня затрат; підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства у зниженні затрат. Завдання управління витратами.

Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація та структура

Поняття (визнання) витрат. Валові витрати виробництва та обігу.

Склад і характеристика витрат. Витрати звичайної діяльності. Витрати операційної діяльності. Витрати основної діяльності. Витрати іншої операційної діяльності. Витрати фінансової діяльності. Витрати інвестиційної діяльності. Довгострокові фінансові інвестиції. Поточні фінансові інвестиції. Капітальні інвестиції. Витрати надзвичайної діяльності. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). Виробнича собівартість продукції. Прямі матеріальні витрати. Прямі витрати на оплату праці. Інші прямі витрати. Змінні загальновиробничі витрати. Постійні загальновиробничі витрати. Адміністративні витрати. Витрати на збут. Витрати від участі в капіталі

Класифікація витрат. За місцем формування. За об'єктом формування. За методикою обчислення. За економічним змістом. За способом обчислення. За можливістю впливу на величину витрат з боку центру відповідальності. За відношенням до обсягу виробництва. З огляду на очевидність і формальну визначеність. Залежно від реакції витрат на певний варіант прийняття рішень.

За зв'язком з виробничим процесом. Залежно від того, яким чином враховуються витрати під час визначення фінансового результату (прибутку).

Структура витрат підприємства. Видова (елементна) структура. Співвідношення прямих і непрямих витрат. Співвідношення змінних і постійних витрат.

Тема 3. Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами підприємства

Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління. Калькуляція. Калькулювання. Етапи калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

Принципи і завдання калькулювання. Принципи: науково обґрунтована класифікація виробничих витрат; встановлення об'єктів обліку витрат, об'єктів калькулювання і калькуляційних одиниць; вибір калькуляційної одиниці; вибір методу розподілу непрямих витрат; розмежування витрат по періодах; відокремлений облік поточних витрат на виробництво продукції і капітальних вкладень; вибір методу обліку затрат і калькулювання.

Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами. Час складання калькуляцій (директивні і звітні) або призначення і час складання (попередні і наступні); періодичність складання калькуляцій (змінні, декадні, місячні, квартальні, річні); рівень охоплення витрат (галузеві, виробничі, внутрішньогосподарські, технологічні); місце виникнення витрат (підприємство /організація/, цех, дільниця, бригада); характер виробництва (масові, індивідуальні, проміжні); склад /обсяг/ витрат (повні, неповні /часткові/); властивість калькуляційного об'єкта (загальні, параметричні, за центрами витрат /госпрозрахункові/).

Об'єкти калькулювання, їх характеристика. Об'єкти обліку витрат: один продукт (комплекс продуктів) в цілому по виробництву; один продукт (комплекс продуктів) по окремих процесах, стадіях, переділах, фазах виробництва.

Основні методи калькулювання собівартості. Методи калькулювання за повнотою охоплення витрат (калькуляція за повними витратами, калькуляція за неповними витратами). Методи калькулювання собівартості продукції залежно від технології та виду продукції (простий (однопереробний), нормативний, позамовний, попереробний).

Тема 4. Характеристика системи «витрати – обсяг – прибуток»

Сутність аналізу системи «витрати – випуск – прибуток». Припущення аналізу. Показники методу CVP. Маржинальний прибуток. Коефіцієнт маржинального прибутку.

Аналіз рівноваги операційної діяльності. Точка беззбитковості. Беззбитковий обсяг виробництва в натуральному та вартісному вираженні. Точка готівкової беззбитковості.

Аналіз за умови невизначеності та безпеки виробництва. Коефіцієнт безпеки операційної (виробничої) діяльності. Запас фінансової міцності. Коефіцієнт запасу фінансової міцності.

Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Види левериджу: операційний, фінансовий, виробничо-фінансовий.

Тема 5. Формування витрат за місцями та центрами відповідальності

Поняття центру відповідальності. Основні та функціональні центри відповідальності. Класифікація центрів відповідальності (за обсягом повноважень і відповідальності, за функціональною ознакою, за територіальною ознакою).

Принципи формування центрів відповідальності. Методи розподілу витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів між відповідними операційними підрозділами (метод прямого розподілу, метод взаємних послуг (метод повторного розподілу), методу системи рівнянь).

Характеристика центрів витрат за ознакою повноважень. Центри витрат. Центри доходів. Центри прибутку. Центри інвестицій.

Тема 6. Сучасні підходи до управління витратами підприємства

Управління змінними витратами. Управління матеріальними витратами. Управління на стадії заготівлі і придбання матеріальних ресурсів. Управління матеріальними витратами на стадії їх фактичного використання. Методи оцінки матеріальних запасів: оцінка запасів виходячи з їх фактичної вартості за надходженням у господарство та використанням; оцінка запасів за принципом перше надходження – перший відпуск, або «FIFO»; оцінка матеріальних запасів за їх середньозваженою ціною (собівартістю) виходячи з усіх надходжень за певний період часу; оцінка за нормативними затратами; оцінка за цінами продажу. Управління трудовими витратами: раціональна організація праці своєчасний перегляд норм і нормативів трудозатрат; контроль за дотриманням встановлених розцінок; ліквідація втрат робочого часу; підвищення продуктивності праці; контроль за правильністю нарахування оплати праці. Управління витратами, пов'язаними з експлуатацією виробничого устаткування, машин і механізмів. Методи нарахування амортизації. Планово-попереджувальні ремонти. Методика розрахунку планової собівартості машино-зміни (машино-години) роботи машин і механізмів.

Управління постійними витратами. Амортизаційні відрахування. Управління загальновиробничими витратами. Управління адміністративними витратами. Кошторис адміністративних витрат

Управління витратами на збут продукції. Оптимізація розмірів запасів готової продукції

Управління фінансовими та іншими витратами. Складання кошторисів витрат.

Управління непродуктивними витратами і втратами. Загальновиробничі витрати непродуктивного характеру. Непродуктивні адміністративні витрати.

Непродуктивні витрати на збут. Непродуктивні витрати, які є у складі іншої операційної діяльності. Втрати від браку та втрати від простоїв.

Тема 7. Системи і методи обліку затрат на виробництво та їх вплив на управління витратами

Системи і методи обліку затрат на виробництво і їх загальна характеристика. Методи обліку витрат та калькулювання.

Сучасні моделі обліку витрат на виробництво. Облік відносних індивідуальних витрат. Облік витрат за факторами виробництва. Функціональний облік витрат на виробництво. Структурний облік витрат на виробництво. Облік витрат, що постійно розподіляються на виробництво. Послідовний розподіл витрат. Облік часткових витрат. Багатоступінчастий облік витрат на виробництво. Облік відшкодування постійних витрат на виробництво. Облік відшкодування стандартних витрат на виробництво. Облікові процедури багатоступінчастої системи обліку витрат на виробництво.

Управління виробничими затратами в умовах використання зарубіжних систем обліку і калькулювання. Управління виробничими затратами на базі повної собівартості. Калькулювання повних затрат. Еквівалентна одиниця готової продукції. Управління виробничими затратами на базі змінних витрат. Калькулювання змінних витрат. Управління виробничими затратами на основі діяльності. Фактори витрат, пов'язаних з різними видами діяльності та їх взаємозв'язок. Управління виробничими затратами на базі використання системи «стандарт-кост». Базові нормативи. Ідеальні нормативи. Досягнуті в даний час нормативи. Управління виробничими затратами на базі використання системи «директ-костинг».

Тема 8. Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження

Сутність контролю витрат. Основні завдання контролю витрат. Види контролю витрат (за повнотою охоплення витрат, за рівнем аналізу витрат, за частотою контрольних операцій, за часом здійснення, за періодичністю здійснення, за технологією здійснення, за приналежністю суб'єктів контролю витрат, за обґрунтуванням проведення).

Система внутрішнього контролю на підприємстві. Елементи системи внутрішнього контролю. Процедури контролю. Обмеження у здійсненні внутрішнього контролю. Етапи оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю.

Методи здійснення контролю. Методи документального контролю (Економічний аналіз роботи організації, нормативна перевірка, формальна перевірка, логічна перевірка, арифметична перевірка, взаємний контроль). Методи фактичного контролю (перевірка підконтрольних операцій у натурі, перевірка фактів за кінцевою (завершальною) операцією, лабораторні аналізи, експертна оцінка, контрольний обмір, контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, контрольне приймання послуг (робіт, продукції) за кількістю і якістю, перевірка дотримання трудової дисципліни і використання робочого часу персоналом, перевірка виконання ухвалених рішень).

Показники оцінювання діяльності центрів витрат.

Внутрішні резерви зниження витрат та стимулювання економії ресурсів.

Тема 9. Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства

Фактори зниження собівартості продукції. Концепція цільової собівартості. Принципи таргет-костингу.

Етапи досягнення цільової собівартості.

Методи фінансового контролінгу. Аналіз точки беззбитковості. Бенчмаркінг. Вартісний аналіз. Портфельний аналіз. SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких місць). ABC-аналіз. XYZ-аналіз. Методи фінансового прогнозування (експертні, екстраполяції тощо).

Характеристика методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства. Концепції управління витратами: витратоутворюючі фактори; економічна додана вартість; ланцюг цінностей; альтернативні витрати; стратегічне позиціонування. Підходи до створення системи економічної безпеки підприємства: вартісний, витратний та комбінований.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Економічна суть, значення і завдання управління витратами	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
2.	Характеристика витрат, їх класифікація та структура	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
3.	Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами підприємства	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
4.	Характеристика системи «витрати – обсяг – прибуток»	10	2	2	–	–	6	10	1	2	–	–	7
5.	Формування витрат за місцями та центрами відповідальності	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	9
6.	Сучасні підходи до управління витратами підприємства	10	2	2	–	–	6	10	2	2	–	–	6
7.	Системи і методи обліку затрат на виробництво та їх вплив на управління витратами	10	2	2	–	–	6	10	2	–	–	–	8
8.	Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
9.	Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
	Всього годин:	90	18	18	–	–	54	90	6	4	–	–	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання передбачає виконання індивідуальних завдань. Самостійна робота студентів заочної форми навчання включає завдання до кожної теми (виконання тестових завдань) та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у вигляді розв'язування задач, а студенти заочної форми – у вигляді написання рефератів та розв'язування задач.

4.3.4. Індивідуальні завдання та методичні рекомендації до їх виконання наведені в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення практичних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- розв'язування задач.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт;

4) розв'язування задач та формулювання висновків за результатами розрахунків.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку.

Структура залікового білету включає теоретичне питання, десять тестових завдань та розрахункову задачу.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

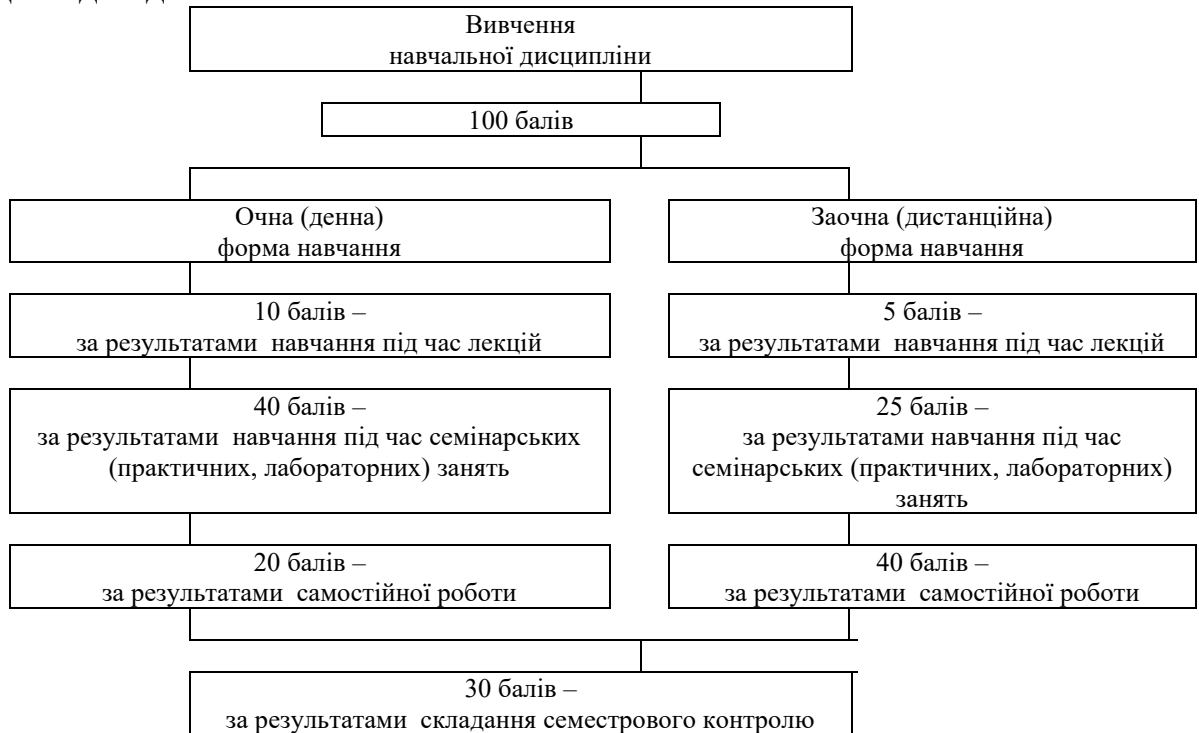

Рис. 6.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

7. Рекомендована література

7.1. Основна література

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.

2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.

4. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.

5. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.

6. Матвеева Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.

7. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
8. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
9. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
10. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

7.2. Допоміжна література

1. Борисенко П.А. Управління витратами : навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 238 с.
2. Борисюк І.О., Семеняка Я.В. Формування системи управління витратами підприємства. *«Modern Economics»*. 2017. № 6. С. 15-23. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Borisyuk-I.-O.-Semenyaka-YA.-V..pdf>.
3. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2009. 192 с.
4. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
5. Гончаренко І.В., Богославська А.В., Федоришина Л.М. Організаційно-економічний потенціал інноваційного підприємництва у стратегічному розвитку регіональної економіки України. *Інноваційна економіка*. 2021. № 1-2 [85]. С. 5-11.
6. Дем'яненко С.І. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві. Київ : КНЕУ, 1998. 264 с.
7. Інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання у сфері агробізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти : монографія / Желавський О.Б., Свиноус І.В., Нянько В.М. та ін. ; за ред. О.Б. Желавського. Київ : ТОВ «ТРОПЕА», 2023. 408 с.
8. Крот Ю.М., Пастернак Я.П. Формування ефективної системи управління витратами підприємств. *Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 28. Том 2. С. 148-151. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/67/64>.
9. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 31. С. 301-309. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/47.pdf.
10. Ляшенко Г., Овсяннікова В. Витрати підприємства та управління ними. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-27>.
11. Макалюк І.В., Круш П.В. Управління трансакційними витратами промислових підприємств: методологія і практика : монографія. Київ : Кондор, 2019. 300 с.

12. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4(115). С. 140-147. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/26.pdf.
13. Труніна І.М., Онищенко О.В. Методичні підходи до управління затратами промислових підприємств. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 182–191.
14. Чубирка Г.І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. Вип. 2. С. 118–124. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2616/1/2-6-2-2016-20.pdf>.
15. Чумак Г. Управління витратами підприємства: функціональний аспект. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 4. С. 160-165.
16. Цимбалюк Л.Г., Скригун Н.П., Антошкіна Л.І. Формування та управління витратами виробництва. Донецьк : Юго-Восток, 2009. 240 с.
17. Шуміло О.С., Пакуліна А.А., Далудіна І.В. Теоретичні аспекти управління витратами на підприємстві. *БізнесІнформ*. 2020. № 5. С. 306-311.
18. Шутько Т.І. Економічна сутність управління витратами підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>.
19. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.
20. Strategies for Sustainable Development of Companies in International Markets in the context of Digitalization / Alona Tanasiichuk, Liliia Mykhailyshyn, Larysa Fedoryshyna, Volodymyr Lagodiienko, Ruda Tetyana, Nataliya Polyova, Oksana Yurchenko. *European Journal of Sustainable Development*. 2024. Vol. 13. No. 2. P. 12-30. DOI: 10.14207/ejsd.2024.v13n2p12.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://www.kmu.gov.ua	– Веб-портал Кабінету Міністрів України
2. http://www.me.gov.ua	– Веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
3. http://nbuv.gov.ua/	– Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
4. http://gntb.gov.ua/ua/	– Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
5. http://www.ounb.km.ua/	– Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
6. http://www.adm.km.ua/	– Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
7. http://prometheus.org.ua	– Prometheus